

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2016. gada 3. maijā Nr.

**Latvijas Republikas
Ārlietu ministram
Edgaram Rinkēvičam
K.Valdemāra ielā 3
Rīgā, LV - 1395**

*Par ASV Valsts departamenta 2015. gada
cilvēktiesību ziņojumu par Latviju*

Tiesībsarga birojā ir saņemta Jūsu 2016. gada 18. aprīļa vēstule (reģistrēta 20.04.2016 ar Nr.106) ar lūgumu izvērtēt ASV Valsts departamenta ikgadējo cilvēktiesību ziņojumu (turpmāk – Ziņojums) par Latviju un savas kompetences ietvaros sniegt komentārus vai iebildumus. Tiesībsargs Ziņojumu ir izvērtējis un sniedz šādu viedokli.

Kā jau iepriekš Tiesībsargs norādījis savos komentāros par ASV Valsts departamenta 2014. gada reliģijas brīvības ziņojumu par Latviju (2015. gada 29. oktobra vēstule Nr.1-5/222), ebreju īpašumu atdošana nav cilvēktiesību, bet gan politisks jautājums. Attiecīgi Ziņojuma sadaļa *Section 1e. Property Restitution* un attiecīgā atsauce sadaļā *Executive summary* būtu izslēdzama.

Tiesībsargs norāda, ka *Section 1 c. Prison and Detention Center Conditions* apakšsadaļā *Improvements* ir sniegta neprecīza informācija par veiktajiem grozījumiem normatīvajā regulējumā attiecībā uz ieslodzītajiem paredzamo dzīvojamo platību. 2015. gada 18.jūnijā pieņemtajos grozījumos Latvijas Soduzpildes kodeksā dzīvojamā platība no 2,5 m² vīriešiem un 3 m² sievietēm un nepilngadīgajiem tika palielināta uz 4 m². Vienieslodzījuma kamerās nodrošināmā platība netika mainīta, palika tie paši 9 m² uz personu.

Tiesībsargs vērš uzmanību uz to, ka *Section 2 B Freedom of Assembly* norādīts, ka pieteikums par demonstrāciju ir jāiesniedz vismaz 10 dienas iepriekš atbildīgajā institūcijā, taču netiek norādīts, ka pastāv arī izņēmumi. Gadījumā, ja par notikumu, saistībā ar kuru šis pasākums tiek rīkots, objektīvi

nebija iespējams uzzināt agrāk kā 10 darbdienu pirms tā, pieteikumu par sapulces, gājiena vai piketa rīkošanu var iesniegt ne vēlāk kā 24 stundas pirms plānotā pasākuma norises.¹

Tiesībsargs aicina Ziņojuma sadaļā *Section 2. Respect for Civil Liberties d. Stateless Persons* lietot atbilstošu terminoloģiju. Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2003.gada 9. oktobra spriedumā lietā *Slivenko v. Latvia*² atzina, ka nepilsoņi ("permanently resident non-citizen"), kā personu grupa, kas pazaudēja PSRS pilsonību šīs valsts sabrukuma rezultātā un nav pieņēmusi citas valsts pilsonību, nav pielīdzināmi ārvalstnieku "foreign nationals" un bezvalstnieku ("stateless persons") statusam. Eiropas Cilvēktiesību tiesa attiecībā uz nepilsoņiem lieto arī jēdzienu kā "ex-USSR citizens". Tādēļ Tiesībsargs aicina lietot precīzu nepilsoņa statusa apzīmējumu - "former citizens of the USSR without the citizenship of the Republic of Latvia or any other country".

Tāpat tiesībsargs norāda, ka sadaļa *Section 2. Respect for Civil Liberties d. Stateless Persons* satur maldīgu informāciju par tiesībsarga un ANO Rasu diskriminācijas izkaušanas komitejas nostāju jautājumā par nepilsoņu tiesībām piedalīties pašvaldību vēlēšanās. Tiesībsargs nav kritizējis valdību par vēlēšanu tiesību nepiešķiršanu nepilsoņiem.

ANO Rasu diskriminācijas izkaušanas komiteja savā noslēguma ziņojumā par Rasu diskriminācijas izkaušanas konvencijas izpildi Latvijā ir norādījusi: „Komiteja uzskata par tiesisku politisko tiesību piešķiršanu tikai pilsoņiem. Taču, ņemot vērā to, ka lielākā daļa nepilsoņu ir dzīvojuši Latvijā ilgu laiku, pat visu savu mūžu, Komiteja stingri iesaka dalībvalstij sekmēt integrācijas procesu, dodot iespēju piedalīties vietējo pašvaldību vēlēšanās visiem tiem nepilsoņiem, kas ilgu laiku ir bijuši pastāvīgie iedzīvotāji”.³

Līdzīgs uzskats pausts arī ANO Cilvēktiesību komitejas noslēguma ziņojumā par Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām izpildi Latvijā.⁴

Tas nozīmē, ka arī starptautiskās institūcijas uzsver gan pamatmērķi - integrāciju, naturalizāciju un nepilsoņu skaita samazināšanu, kā arī vienlaikus norāda uz ierobežoto pārstāvību ar dalību lēmumu pieņemšanā pašvaldību līmenī. Valsts mērķis, kas izriet arī no starptautiskajām tiesībām, ir samazināt personu bez pilsonības un arī nepilsoņu skaitu, un tas ir ļoti būtiski Latvijas šī brīža situācijā. Tādēļ svarīgākais ir pilnveidot valsts politiku nolūkā veicināt naturalizāciju un nepilsoņu skaita samazināšanu. Vēlēšanu tiesību piešķiršana nepilsoņiem nav konsekventa valsts virzībā uz šo mērķi.

Section 6. Acts of violence, Discrimination, and other Abuses Based on Sexual Orientation and Gender Identity norādīts, ka Latvijā nav paredzēts diskriminācijas aizliegums, pamatojoties uz seksuālo orientāciju. Tāds apgalvojums ir kļūdains, jo Satversmes 91. pants paredz absolūtu

¹ Likums par sapulcēm, gājieniem un piketi. "Latvijas Vēstnesis", 31/32 (746/747), 30.01.1997., "Ziņotājs", 4, 27.02.1997. 13. panta otrā daļa.

² Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā *Slivenko v. Latvia* (Nr. 48321/99)

³ CERD/C/63/CO/7, 21/08/2003, 7.pkt

⁴ CCPR/CO/79/LVA, 05/11/2003, 18.pkt.

diskriminācijas aizliegumu, kas tulkojams atbilstoši Latvijas starptautiskajām saistībām. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants tieši aizliedz diskrimināciju, balstoties uz seksuālo orientāciju. Attiecīgi arī Latvijā šāds diskriminācijas pamats nav pieļaujams.

Tiesībsargs vērš uzmanību uz to, ka Ziņojums nesatur nekādas atsauces, kas padarītu iespējamu informācijas atbilstības izvērtējumu. Piemēram, *Section 5* apgalvo, ka Tiesībsarga birojam tiek pārmests, ka tam trūkst institucionālās autoritātes vai kapacitātes izmeklēt iespējamās diskriminācijas gadījumus, taču nenorāda, uz ko balstīts tāds pieņēmums. Turklāt informācija par Tiesībsarga biroja darbību neatspoguļo pilnā apjomā patieso situāciju. Attiecīgi pie līdzīga ziņojuma izstrādes ir ieteicams vērsties Tiesībsarga birojā pēc objektīvas un visaptverošas informācijas.

Ar cieņu

tiesībsargs

J. Jansons